

วิถีแห่งการออกจากความทุกข์ของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่*
THE WAY TO RELEASE THE SUFFERING OF THE BOONNIYOM PEOPLE
IN A POST-MODERN CAPITALIST WORLD

ชัยภัทร ชุตिकามี, สุริยะใส กตะศิลา

Chaiyapat Chutikamee, Suriyasai Katsasila

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University

Corresponding Author E-mail: chaiyapat.chey@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีแห่งการออกจากความทุกข์ของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ภายใต้บริบทสังคมไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 12 คน แบ่งเป็นชาวบุญนิยมที่เป็นชาวโศก จำนวน 6 คน และชาวแพทย์วิถีธรรมจำนวน 6 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่ออธิบายความเชื่อมโยงเหตุและผลของข้อมูลที่ถูกจำแนกออกเป็นประเด็นและหมวดหมู่ สำระสำคัญที่ได้ โดยใช้วัตุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นกรอบในการอธิบาย

ผลการวิจัยพบว่า วิถีแห่งการออกจากความทุกข์ของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ เรียกว่า “บุญนิยม” ซึ่งมีใช้เพียงการปฏิเสธแนวคิดทุนนิยม แต่เป็นการ “ต่อรอง” กับทุนนิยม ด้วยการแทรกคุณค่าทางจิตวิญญาณเพื่อสร้างสมดุลใหม่ให้กับชีวิตและสังคม อันเป็นความพยายามในการลดทอนสภาพแปลกแยกของมนุษย์จากทั้งผลผลิต แรงงานของตนเอง และชุมชนรอบตัว ด้วยการสร้างรูปแบบสังคมและเศรษฐกิจที่ผู้คนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการผลิตและบริโภค เช่น พาณิชยกรรมบุญนิยมที่ไม่แสวงหากำไรสูงสุด แต่เน้นการพึ่งตนและแบ่งปัน ทำให้แรงงานและผู้บริโภครู้สึกเชื่อมโยงกับผลผลิต ตลาด และชุมชน ผ่านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน “บุญนิยม” จึงมีใช้เพียงทางเลือกทางศีลธรรม แต่ยังเป็นการทำทลายโครงสร้างการครอบงำเงินทุนที่ผลิตความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็น “ผู้ชี้ทาง” ที่พยายามกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชน และแสดงศักยภาพของการสร้างสังคมที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลทางคุณค่ามากกว่าเหตุผลเชิงเครื่องมือเพียงอย่างเดียว โดย “ชาวบุญนิยม” ได้พิสูจน์มากกว่า 50 ปี

* Received October 18, 2025; Revised November 7, 2025; Accepted November 13, 2025

แล้วว่า ด้วยจิตใจที่เป็น “บุญ” นี้ทำให้พวกเขาสามารถนำพาตนเองและสังคมออกจากความทุกข์ในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ได้จริงไปเป็นลำดับ

คำสำคัญ: ชาวบุญนิยม; โลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่; ความทุกข์; อวิชชา

Abstract

This research aimed to study the way to release the suffering of the Boonniyom people in a post-modern capitalist world in the context of Thai society. The researcher used a qualitative research method of document research combined with in-depth interviews. The researcher selected 12 key informants, consisting of 6 Boonniyom people living in an Asoke community and 6 members of the Buddhist Dhamma Medicine Organization. All data were analyzed using content analysis to explain the cause-and-effect relationships of the data that were classified into themes and categories, as well as the main findings, using the research objectives and conceptual framework as a framework for explanation.

The results of the research were found that the way to release the suffering of the Boonniyom people in a post-modern capitalist world was called “Boonniyom,” which was not simply a rejection of capitalist ideas but a “negotiation” with capitalism by inserting spiritual values to create a new balance in life and society. This attempt was to reduce human alienation from their products, their own labor, and their surrounding communities by creating a social and economic model in which people genuinely participated in production and consumption. For example, “Boonniyom trade”, which did not seek maximum profit but emphasized self-reliance and sharing, allowed workers and consumers to feel connected to their products, markets, and communities through mutual compassion. “Boonniyom” was therefore not only a moral choice but also a challenge to the structure of capitalist domination that systematically reproduces inequality. It also acted as a “guidance,” attempting to awaken public consciousness and demonstrated the potentials for creating a society that prioritized value-based reasoning over purely instrumental reasoning. “The Boonniyom people” have proven for over 50 years that this “boon” mindset can truly and gradually lead themselves and their society to release the suffering in a post-modern capitalist world.

Keywords: The Boonniyom People; Post-Modern Capitalist World; Suffering; Avijjà

บทนำ

ทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่งที่ยอมให้บุคคลมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทรัพยากรที่เป็นทุน มีเสรีภาพในการผลิตและการค้า ทำให้จุดสำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คือ ‘ปัจจัยการผลิตที่มีเจ้าของและการผลิตที่มีผลกำไร’ (วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2561) ปัจจุบันทุนนิยมถูกนำมาใช้เป็นระบบการจัดการในระดับโลก แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ดีที่สุด ดังเห็นได้จากปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมหลังสมัยใหม่ (หลังปี ค.ศ. 1945–ปัจจุบัน) ไม่ว่าจะเป็น “ทุนนิยมแบบตลาดเสรี” (Liberal Market Economy) ในสหรัฐอเมริกาที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาคนไร้บ้าน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับความอดอยาก (ตรีชฎา โชคธนาเสริมสกุล, 2566; กรุณา บัวคำศรี, 2566) และเหตุรุนแรงจากการใช้อาวุธปืน (กรุณา บัวคำศรี, 2567) “ทุนนิยมแบบสวัสดิการ” (Welfare Capitalism) ในฟินแลนด์ที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาประชากรสูงวัยและภาระค่าใช้จ่ายของรัฐสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรในวัยทำงานกลับลดลงอย่างรวดเร็ว แรงงานอพยพกับความไม่พอใจของประชากรในวัยทำงานบางกลุ่ม (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564) รวมทั้งอัตราการฆ่าตัวตายของชาวฟินแลนด์ที่ยังคงสูงอยู่ ซึ่งผู้วิเคราะห์ห่มองว่า สาเหตุสำคัญเกิดจากความรักสันโดษและการขาดสังคม (โพสท์ทูเดย์, 2562) “ทุนนิยมแบบช่วงชั้น” (Hierarchical Capitalism) ในไทยที่กำลังสร้างปัญหาแรงงานไร้ฝีมือกับความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างแรงงาน (สุธามาต ทวีนันท์, 2565) หนี้ครัวเรือน (สุธามาต ทวีนันท์, 2566) อีกทั้งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้สุขภาพจิตของคนไทยแย่ลง (สถานีวิทยุพิทักษ์สันติราษฎร์ สวพ. FM91, 2566) ข้อเสียเหล่านี้ อาจเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ‘ทุนนิยม’ ยังไม่ใช่ระบบที่ดีที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการแก้ปัญหา ‘ความทุกข์’ ของมนุษย์ในหลายมิติ

‘ความทุกข์’ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ในหลายมิติ ซึ่งมีตึกกว้าง ๆ คือ ทางกายและทางใจ สาเหตุของความทุกข์เกิดขึ้นได้จากทั้งตัวตนภายใน (Self) และโครงสร้าง (Structure) ต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งโครงสร้างเหล่านี้ถูกยึดอยู่กับรูปแบบการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจหรือการปกครองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ตายตัว ในขณะที่กระแสของทุนนิยมกำลังเขย่ารกราก และได้สร้างผลผลิตอันเป็น ‘ความทุกข์’ มิติต่าง ๆ ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมให้มีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีหลายชุมชนในโลกที่ยังไม่ยอมให้ตนเองถูกเหนี่ยวรั้งไปตามกระแสทุนนิยม โดยพวกเขามีทางเลือกในการใช้ชีวิตให้กับตนเอง เช่น ชุมชนอามิช (Amish Community) ในแลงคาสเตอร์ อังกฤษ ชุมชนฟิงตันในเบงกาลี อินเดีย หรือชุมชนฟิงตันในฟินแลนด์และแคนาดา เป็นต้น ซึ่งปรัชญาของชุมชนเหล่านี้มีจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ เน้นการใช้ชีวิตที่ฟิงตันเรียบง่าย และการมีจิตใจที่เอื้อเพื่อแบ่งปัน สำหรับในประเทศไทยก็มีชุมชนเล็ก ๆ ที่ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของทุนนิยมอยู่หลายชุมชนในที่ต่าง ๆ กัน โดยชุมชนเหล่านั้นต่างก็สร้างกฎระเบียบของชุมชนออกมาใช้เพื่อปกป้องและต่อรองกับการครอบงำของทุนนิยม แต่ชุมชนที่งานวิจัยนี้จะนำเสนอ คือ ‘ชุมชนบุญนิยม’ ซึ่งเป็นชุมชนเล็ก ๆ

ที่ก่อตั้งขึ้นโดย สมณะโพธิรักษ์ มานานกว่า 50 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา) ปัจจุบันมีประมาณ 10 ชุมชนหลักและมีสมาชิกรวมกันราว ๆ 10,000 คน กลยุทธ์ที่สมณะโพธิรักษ์ใช้ในการต่อสู้กับระบบทุนนิยม คือ การปรับเปลี่ยนตัวตนภายในของชาวโศกหรือชาวบุญนิยม ด้วยการปรับเปลี่ยนเชิงวิคิด โดยนำเสนอว่าในโลกหรือในสังคมนี้ไม่ได้มีวิถีของทุนนิยมเพียงรูปแบบเดียว แต่ชีวิตมนุษย์ควรผูกพันกับสิ่งอื่นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความเติบโตทางเศรษฐกิจ นั่นคือ “บุญ” โดยมุ่งเน้นการตีความคำว่า “บุญ” ว่าหมายถึง การชำระกิเลส คือ ‘ความเห็นแก่ตัว’ ออกไปจากสันดานของตนให้สะอาดหมดจดไปเป็นลำดับ เป็นเรื่อง ๆ (พจนานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ ฉบับภูมิพลโลกิย, 2531 อ้างถึงใน สมณะโพธิรักษ์, 2563) ด้วยเหตุนี้ท่านจึงเรียกแนวคิดและแนวปฏิบัติแบบนี้ว่า “บุญนิยม” ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่วิถีแห่งการดำรงชีวิตเฉพาะปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังสร้าง ‘ผลกระทบด้านความสัมพันธ์’ ทั้งต่อบุคคลและสังคมที่พวกเขาเหล่านั้นสัมพันธ์ด้วยอย่างน่าสนใจ อย่างในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา “องค์กรแพทย์วิถีธรรม” นำโดย ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว) ที่มีสมาชิกจากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศรวมแล้วราว ๆ 10,000 คน ได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อน ‘อุดมการณ์บุญนิยม’ ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีผู้ที่ผ่านการอบรมในค่ายสุขภาพขององค์กรแล้วมากกว่า 3 แสนคน โดยมีสโลแกนที่สำคัญคือ “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวเราเอง ลดกิเลสรักษาโรค ศูนย์บาทรักษาทุกโรค” กระทั่งกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนอุดมการณ์บุญนิยมให้ออกสู่สังคมอย่างกว้างขวางขึ้น (นิตยาภรณ์ สุระสาย, 2563)

ผู้วิจัยได้ศึกษา “ทฤษฎีวิพากษ์” (Critical Theory) “แนวคิดทางพุทธศาสนา” (Buddhist Concepts) และ “แนวคิดเรื่องลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” (Maslow's Hierarchy of Needs) เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์แนวทางการออกจากความทุกข์ของมนุษย์ในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ของชาวบุญนิยมทั้งในมิติตัวตนภายในและโครงสร้าง โดยมีสาระสำคัญดังนี้ “ทฤษฎีวิพากษ์” เป็นทฤษฎีทางสังคมที่มุ่งเน้นการวิพากษ์วิจารณ์และการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยรวม อันเป็นความพยายามที่จะ “ปลดปล่อยมนุษย์จากสถานการณ์ที่กดขี่พวกเขา” (Horkheimer, 1982) ในที่นี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานเขียนของนักทฤษฎีวิพากษ์คนแรก คือ คาร์ล มากซ์ (Karl Marx: ค.ศ. 1818–1883) นักสังคมนิยมปฏิวัติชาวเยอรมัน เขาได้วิพากษ์เชิงโครงสร้างทางสังคมของทุนนิยมในยุคหนึ่งเรื่อง “ความแปลกแยก” (Alienation) ทั้งมิติทางกายและทางใจของชนชั้นแรงงาน อันจะนำไปสู่การโค่นล้มระบบทุนนิยม จนในที่สุดก็จะเกิด “สังคมนิยม” (Communism) ขึ้นมาแทนที่ (Marx et al., 2008) นักทฤษฎีวิพากษ์คนต่อมาคือ ฮีออดอร์ ออดอร์โน (Theodor Adorno: ค.ศ. 1903–1969) และแมกซ์ ฮอร์กไฮเมอร์ (Max Horkheimer: ค.ศ. 1895–1973) นักทฤษฎีวิพากษ์ชาวเยอรมันจากสำนักแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt School) ทั้งคู่ได้วิพากษ์เชิงวัฒนธรรมของทุนนิยมในยุคหนึ่งเรื่อง “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” (Culture Industry) โดยกล่าวถึงมนุษย์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งมีจิตสำนึก อิสระภาพ และพลังการผลิต

เชิงสร้างสรรค์ เพียงแต่สิ่งเหล่านี้ถูกครอบงำไว้โดย “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” จากกลุ่มการเมืองและนายทุน ด้วยการทำให้ประชาชนเพลิดเพลินไปกับการจับจ่ายใช้สอยสินค้าหรือบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จนไม่ค่อยมีเวลาที่จะครุ่นคิดเรื่องการเมืองหรือสังคมและลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงมันให้ดีขึ้น (Adorno, 2007)

ในขณะเดียวกันปรัชญาตะวันออกอย่าง “พุทธศาสนา” (Buddhism) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความรู้และความจริงภายใต้เงื่อนไขความไม่จำกัดด้วยกาลหรือยุคสมัย (อภิปรัชญา) (ส.ส. (ไทย) 15/157/201) ได้ทำให้พุทธศาสนายังคงมีบทบาทสำคัญต่อการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในทุกยุคสมัย ในที่นี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “แนวคิดทางพุทธศาสนา” เรื่องความทุกข์ ความอยาก และความไม่รู้ (อวิชชา) ใจความโดยสรุปว่า ‘พระพุทธเจ้า’ ตรัสรู้ว่า ‘ความทุกข์ของมนุษย์’ ทั้งมีติดกายและทางใจ ล้วนมี ‘ความอยาก’ หรือ ‘ตัณหา’ ของมนุษย์ผู้นั้นเป็นตัวบงการทั้งสิ้น (ช.ส. (ไทย) 25/779-786/688-690) โดย ‘ความอยาก’ (ตัณหา) ที่สร้างความทุกข์ทั้งมีติดกายและทางใจให้แก่มนุษย์ได้อย่างรุนแรงที่สุด คือ ‘ความอยากในกาม’ (กามตัณหา) คือ ความติดใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส วัตถุ หรือเหตุการณ์ ทั้งหลายในโลก ส่วนที่แสดงออกเป็นทุจริตทางกาย วาจา และใจ (ช.อ.ด. (ไทย) 25/58/412; ช.ม. (ไทย) 29/1/1-2; ม.ม. (ไทย) 12/167-169/167-170) ‘ความอยากในกาม’ นี้มีรากเหง้ามาจาก ‘ความไม่รู้’ เรียกว่า “อวิชชา” (ม.ม. 12/404/438-439; อ.น.ก. (ไทย) 22/63/576-577) ซึ่งหมายถึง ‘ความไม่รู้ชัด’ ใน ‘อริยสัจ’ เป็นสำคัญ ‘อริยสัจ’ คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ 1. ทุกขอริยสัจ (ทุกข์ที่เป็นอริยสัจ) 2. ทุกขสมุทัยอริยสัจ (เหตุแห่งทุกข์อริยสัจ) 3. ทุกขนิโรธอริยสัจ (สภาพดับทุกข์อริยสัจ) 4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ (วิธีปฏิบัติเพื่อดับทุกข์อริยสัจ) (ช.จ. (ไทย) 30/2/45-46) สำหรับ “แนวคิดเรื่องลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” ตามมุมมองของมาสโลว์ (Abraham Harold Maslow) เขามองว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นเป็นแรงขับสำคัญที่คอยกำหนดการกระทำของมนุษย์ โดยเขาเสนอไว้ว่า ‘ความต้องการของมนุษย์มีทั้งหมด 8 ขั้น’ ตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐาน 4 ขั้น ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและความเป็นเจ้าของ และการได้รับความนับถือยกย่อง ไปจนถึงความต้องการขั้นที่สูงขึ้นอีก 4 ขั้น ได้แก่ ความต้องการความรู้ความเข้าใจ สุนทรียศาสตร์ การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และการอยู่เหนือสามัญสำนึก (Maslow, 1970 อ้างถึงใน McLeod, 2018)

การศึกษาเรื่อง “วิถีแห่งการออกจากความทุกข์ของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่” นี้ จะเป็นการศึกษาเรื่องราวในการดำเนินชีวิตของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ภายใต้บริบทสังคมไทย โดยผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของคน เงื่อนไขทางสังคมที่ได้สร้างชุดความรู้และครอบงำผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมไว้กับความรู้ชุดเดิม โดยความรู้ชุดนั้นได้ส่งผลอย่างไรต่อวิถีแห่งการดำรงชีวิตของชาวบุญนิยม และชาวบุญนิยมมีวิถีแห่งการออกจากข้อเสียของความรู้ชุดนั้นได้อย่างไร เหล่านี้จะเป็นชุดความรู้ใหม่เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ ‘ชาวบุญนิยม’ โดยเผยแพร่

ให้เห็นว่า “วิถีแบบบุญนิยมนี้ช่วยให้ชาวบุญนิยมสามารถออกจากความทุกข์ทั้งในมิติทางกายและทางใจท่ามกลางโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่กำลังเผชิญวิกฤติในปัจจุบันได้อย่างไร”

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิถีแห่งการออกจากความทุกข์ของชาวบุญนิยมในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ภายใต้บริบทสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Study) โดยใช้ทฤษฎีวิพากษ์ แนวคิดทางพุทธศาสนา เรื่องความทุกข์ ความอยากและความไม่รู้ (อวิชชา) และแนวคิดเรื่องลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ร่วมกับการศึกษาภาคสนาม (Field Work Study) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยนี้ (Key Informants) คือ บุคคล/องค์กร ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับชุมชนบุญนิยม รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1. ชาวอโศก อายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตามแนวบุญนิยมมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และอาศัยอยู่ภายในชุมชนบุญนิยม จำนวน 6 คน 2. สมาชิกองค์กรแพทย์วิถีธรรม อายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตามแนวบุญนิยมมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และไม่ได้อาศัยอยู่ภายในชุมชนบุญนิยม จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การศึกษาข้อมูลเอกสารโดยการศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และผลงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

4.2 การศึกษาภาคสนามโดยการศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่การวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออธิบายความเชื่อมโยง เหตุและผลของข้อมูลที่ถูกจำแนกออกเป็นประเด็นและหมวดหมู่ สำคัญที่ได้ โดยใช้ วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นกรอบในการอธิบาย

ผลการวิจัย

วิถีแห่งการดำรงชีวิตของชาวบุญนิยม

ชาวบุญนิยมได้ปฏิบัติธรรมตามคำสอนของ ‘พระพุทธเจ้า’ ภายใต้การนำพาของสมณะ โพรธิรักษ์ ผู้ซึ่งพวกเขาเรียกว่าเป็น “สัตบุรุษ” มามากกว่า 50 ปี กระทั่งเกิดเป็นชุมชนที่มีระบบ การอยู่ร่วมกันแบบ ‘สาธารณโภคี’ ขึ้นมา คือ ชาวชุมชนทุกคนมีการกินใช้ร่วมกันเป็นส่วนกลาง โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เพื่อขัดเกลาตน ขยันสร้างสรรค์ และแบ่งปัน พวกเขาเรียกชุมชน ของตนเองว่า “ชุมชนบุญนิยม” โดยมีคุณลักษณะสอดคล้องตรงกันกับหลักธรรมต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะคุณลักษณะของคน “วรณะ 9” คือ เป็นคนเลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อยยกง่าย สันโดษใจพอ ขัดเกลากิเลส มีศีลเคร่ง มีอาการนำเลื่อมใส ไม่สะสม และยอดขยัน

ก. วิถีแห่งการดำรงชีวิตก่อนมาเป็นชาวบุญนิยม

วิถีแห่งการดำรงชีวิตก่อนมาเป็นชาวบุญนิยมของพวกเขานั้น คือ วิถีทุนนิยมซึ่งมีทั้งส่วน ที่เหมือนและแตกต่างกับชีวิตวิถีทุนนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย โดยผู้วิจัย พบว่า ส่วนที่ เหมือนกัน คือ พวกเขาต่างก็มีพื้นฐานทางครอบครัวที่หลากหลาย เช่น เกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า ข้าราชการครู และสิ่งที่พวกเขาได้รับการปลูกฝังเหมือนกันตั้งแต่เด็ก คือ ‘ค่านิยมทางการศึกษา’ ซึ่งผู้ใหญ่มักสอนให้ลูกหลานเรียนสูง ๆ เป็นเจ้าคนนายคน จะได้ไม่ต้องลำบากเหมือนพ่อกับแม่ กับ ‘ค่านิยมทางวัฒนธรรม’ ซึ่งผู้ใหญ่มักสอนให้เป็นคนดี อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน ค่านิยม ดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้พวกเขาต้องตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียนและพยายาม ที่จะเป็นคนดีของสังคมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกันเมื่อพวกเขาส่วนใหญ่ก้าวเข้าสู่วัยทำงานก็ ต้องเผชิญกับ ‘ค่านิยมทางสังคม’ ในเรื่องความอยากรวย ความสุขจากการกินเที่ยวสนุกสนาน กับเพื่อนฝูง ตามมา ซึ่งบางคนก็รับเอาในขณะที่บางคนเลือกปฏิเสธ เบื้องหลังของค่านิยมเหล่านี้ ล้วนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ความสุขทั้งในมิติทางกายและทางใจ แต่ในระหว่างที่พวกเขากำลัง แสวงหาความสุขดังกล่าวและแม้บางคนก็ได้มาแล้วนั้น ปัญหาและความทุกข์ทั้งในมิติทางกาย และทางใจของพวกเขาเองหรือคนรอบตัวกลับมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เรื่อย ๆ ตามมา สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ เมื่อชีวิตของพวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาและความ ทุกข์ทั้งในมิติทางกายและทางใจของตนเองและผู้อื่น หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง นี้ได้กลายเป็นสิ่งที่ ทำให้ ‘ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง’ ของพวกเขาค่อย ๆ เริ่มเติบโตขึ้น โดยความ ต้องการดังกล่าวได้กลายเป็นแรงขับอย่างแรงเร้าจนทำให้พวกเขารู้สึกว่าต้องแสวงหาผู้รู้ที่จะช่วย คลี่คลายข้อสงสัยเหล่านี้ และเชื่อว่าคำตอบนั้นน่าจะได้อยู่กับผู้รู้ทาง ‘พุทธศาสนา’

“ตอนที่ผมเจอกับชาวอโศกครั้งแรกและได้รู้ว่าคนที่นี้เขาทำงานฟรี ผมก็รู้สึกประหลาดใจและสงสัยว่า เขาสอนอย่างไรให้คนมาทำงานฟรีได้ เพราะว่าตัวผมเองเนี่ยมีแต่อยากได้เงินทองมาก ๆ ในขณะที่เดียวกันผมก็รู้สึกประทับใจแล้วก็คิดว่า ผมจะเป็นแบบพวกเขาได้อย่างไร” (PT-02, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 สิงหาคม 2568)

“ผมได้ดูรายการคนค้นคน ตอนหมอเขียว หมอศุนย์บาทรักษาทุกโรค ผมก็รู้สึกประทับใจมากและตั้งใจว่าจะต้องไปหาหมอเขียวสักครั้ง จนเวลาผ่านไป 5 ปี ตอนนั้นผมมีปัญหาหนี้สินและรู้สึกเครียดมาก จึงตัดสินใจขออนุญาตภรรยาไปหาหมอเขียวซึ่งเธอไม่เห็นด้วยแต่ผมก็ตัดสินใจไปทั้งอย่างนั้น เพราะคิดว่าถ้าอยู่แบบเดิมผมก็ไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ซึ่งหมอเขียวน่าจะมีคำตอบที่ดีให้กับผม” (PH-05, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2568)

ข. วิถีแห่งการดำรงชีวิตหลังมาเป็นชาวบุญนิยม

วิถีแห่งการดำรงชีวิตหลังมาเป็นชาวบุญนิยมของพวกเขา นั้น ล้วนมีจุดพลิกผันที่ทำให้พวกเขาเปลี่ยนจากชีวิตวิถีทุนนิยมมาสู่ชีวิตวิถีบุญนิยมซึ่งมิใช่เรื่องบังเอิญ โดยผู้วิจัย พบว่าจุดพลิกผันชีวิตของพวกเขาเกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ 1. พวกเขาล้วนเผชิญกับปัญหาและความทุกข์ทั้งในมิติทางกายและทางใจของตนเองและผู้อื่น หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง และมี ‘ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง’ 2. พวกเขาเลือกที่จะแสวงหาคำตอบจากผู้รู้ทาง ‘พุทธศาสนา’ กระทั่งได้พบและรู้สึกประทับใจในวัตรปฏิบัติของผู้นำชาวบุญนิยมที่สามารถลด ละ เลิกความติดใจในสิ่งที่เกินความจำเป็นในชีวิตได้จริง และสามารถนำบุคคลอื่นให้มาปฏิบัติ กระทั่งเกิดผลตามได้ไปเป็นลำดับ 3. พวกเขาได้ทดลองปฏิบัติและได้สัมผัสกับความเบาสบายทั้งทางกายและทางใจตามวิถีบุญนิยมไปเป็นลำดับ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนไปสู่การเป็นผู้ที่ขยันสร้างสรรค์และแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคมได้ด้วยใจที่เป็นสุขอีกด้วย

นอกจากนี้ องค์กรประกอบที่ต่างกันได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบุญนิยมแต่ละคนแตกต่างกันออกไป โดยผู้วิจัย พบว่า ชาวบุญนิยมส่วนหนึ่งสามารถปลดภาระหน้าที่การงานและครอบครัวแล้วเข้ามาอยู่ร่วมกับหมู่กลุ่มในระบบสาธารณสุขโรคีของชุมชนบุญนิยมได้ทันที บางคนสามารถพาครอบครัวมาได้ด้วย พวกเขาเรียกตัวเองว่า “ชาวอโศก” ในขณะที่ชาวบุญนิยมอีกส่วนหนึ่งยังไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ จึงจำเป็นต้องประกอบอาชีพภายนอกชุมชนบุญนิยมเพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว กลุ่มชาวบุญนิยมนอกระบบสาธารณสุขโรคีนี้มีหลายกลุ่ม แต่ที่งานวิจัยนี้จะนำเสนอ คือ “สมาชิกองค์กรแพทย์วิถีธรรม” ซึ่งมีความสำคัญต่อ “วิถีแบบบุญนิยม” ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

กลุ่มชาวบุญนิยมในระบบสาธารณสุขโรคี มีลักษณะเด่น 3 ประการ ได้แก่

1. การอยู่ร่วมกันด้วยระบบสาธารณสุขโรคี (การกินใช้ร่วมกันเป็นส่วนกลาง) โดยผลผลิตทั้งของกินและของใช้ภายในชุมชนส่วนใหญ่ (ประมาณ 90%) ชาวชุมชนเป็นผู้ผลิตขึ้นเอง อาทิเช่น พืชผักผลไม้ไร้สารพิษ อาหารมังสวิรัต ยาสมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำดื่ม เป็นต้น

2. การทำงานกันเป็นทีม คือ การทำกิจกรรมการงานใด ๆ ก็ตามจะต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันกับหมู่กลุ่ม โดยมีหมู่สมณะ (นักบวชชายชาวอโศก) และสิกขมาตุ (นักบวชหญิงชาวอโศก) เป็นที่ปรึกษาสำคัญ

“การทำงานร่วมกันแน่นอนว่ามันก็ต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง น้อยยกน้อยใจกัน หรือไม่พอใจกันบ้าง ซึ่งเราก็จะมีการพบสมณะหรือสิกขมาตุทุกวันพุธ โดยคนที่ สขจ. ของสันติอโศก (สถาบันขงะวิทยาด้วยหัวใจ) ทั้งหมดจะมาพูดคุยกัน พอเราเล่าสภาวะของเราทั้งหมดออกมา ท่านสมณะหรือท่านสิกขมาตุก็จะช่วยไขว่ เราควรจะไปในทิศทางไหนที่ถูกต้อง” (PT-04, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 สิงหาคม 2568)

3. การขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนเป็นไปตามทิศทางที่ผู้มีคุณธรรมของสัตบุรุษได้วางกรอบเอาไว้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อมีเหตุอันสมควร เช่น พานิชย์บุญนิยม: ที่มุ่งแสวงหา “คุณค่าของการเสียสละ” ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ชายสามารถเสียสละต้นทุนแรงงานของตนได้มากเท่าใด ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่มีคุณค่าประโยชน์แท้แก่สังคมได้มากเท่านั้น ตัวอย่างการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ร้านอาหารชมรมมังสวิรัตแห่งประเทศไทย (ชมร.) บริษัทพลังบุญจำกัดของสันติอโศก ศาลาค้าของปฐมอโศก เป็นต้น การศึกษาบุญนิยม: ที่มีปรัชญา “ศีลเด่น เป็นงานชาววิชา” โดยจัดการเรียนการสอนฟรีตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึง ปวส. (จังหวัดฝ้าซือ, 2545) การเมืองบุญนิยม: ซึ่งสมณะโพธิรักษ์มีแนวคิดทางการเมืองว่า “ศาสนากับการเมืองจะแยกออกจากกันไม่ได้” ส่งผลให้ชาวอโศกได้นำเอารูปแบบการเมืองบุญนิยมไปเรียกร้องและผดุงความเป็นธรรมให้แก่สังคมไทยในหลายเหตุการณ์ (วุฒิชัย ตาลเพชร, 2564) ล่าสุด คือ การก่อตั้ง “พรรคสัมมาธิปไตย” (พ.ศ. 2566-ปัจจุบัน)

สำหรับกลุ่มชาวบุญนิยมนอกระบบสาธารณโภคี มีลักษณะเด่น 4 ประการ ได้แก่

1. การประกอบสัมมาชีพ โดยเว้นขาดการค้าที่ผิดศีลธรรมของชาวพุทธ 5 อย่าง ได้แก่ ค้าอาวุธ ค้าสัตว์เป็น ค้าเนื้อสัตว์ ค้าของเสพติดมอมเมา และค้ายาพิษ พร้อมกับคิดค่าแรงถูก ๆ
2. การได้ฝึกลด ละ เลิกความติดในอาการสนใจจากสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นในชีวิตของตน กระทั่งเป็นผู้มีวิถีชีวิตที่ประหยัดเรียบง่ายอย่างเป็นปกติไปเป็นลำดับ ๆ
3. การพึ่งตนในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการปลูกพืชผักไร้สารพิษ การฝึกฝนเรื่องการดูแลสุขภาพพึ่งตนเป็นหลักพึ่งผู้อื่นเป็นรอง เป็นต้น
4. การฝึกแบ่งปันของกินของใช้ที่จำเป็นให้แก่ผู้อื่น รวมถึงการแบ่งเวลามาร่วมกิจกรรมกับหมู่กลุ่มเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและผู้คนในสังคมให้ดีขึ้น เจริญขึ้น

“ดิฉันเป็นนักธุรกิจ จับแต่เงินกับทอง ไม่มีประสบการณ์เรื่องการปลูกอยู่ปลูกกินเลย กระทั่งได้มาเรียนรู้ในค่ายหมอเขียว ประจวบกับตอนนั้นสถานการณ์โรคโควิด-19 กำลังระบาด (พ.ศ. 2562) ทุกคนต้องกักตัวอยู่บ้าน ดิฉันจึงได้โอกาสนำเอาประสบการณ์ดังกล่าวกลับมาทำที่บ้าน เริ่มจากการปลูกพืชผักสวนครัวที่โตง่ายเลี้ยงง่าย เมื่อได้ผลผลิตก็รู้สึกยินดีและสนุก

ที่จะทำต่อ พี่ซึกที่ได้ดิฉันก็จะเก็บไว้กินเองภายในครอบครัวส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งดิฉันก็จะนำไปช่วยค่ายหมอเขียว” (PH-04, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤษภาคม 2568)

อภิปรายผลการวิจัย

หากเปรียบเทียบกับทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่มีมองว่า การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวอย่างเสรีของมนุษย์จะนำไปสู่ความมั่งคั่งของสินค้าอุปโภคบริโภคภายในสังคม แต่ความเป็นจริงแล้วมันได้สร้างทั้งความเจริญทางเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคมขึ้นมาโดย โดยเฉพาะเรื่องความเหลื่อมล้ำ อาชญากรรม ความโดดเดี่ยว และปัญหาสุขภาพกาย-ใจ แนวคิด “บุญนิยม” จึงเสนอศักยภาพของการทำทนายและเติมเต็มในหลายมิติ โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำผ่านกลไก “พาณิชย์บุญนิยม” ที่เน้น “คุณค่าของการเสียสละ” ด้วยการเสียสละต้นทุนโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นแรงงานของตนให้มากที่สุดเท่าที่ตนจะพออยู่ได้ ซึ่งตรงข้ามกับกลไกตลาดเสรีที่มุ่งสะสมทุนด้วยการตีค่าแรงงานของตนกลับคืนมาจนหมดเกลี้ยง ทั้งยังบวก “เอาส่วนเกิน” ที่เป็น “กำไร” มาให้แก่ตน พร้อมกันนั้น “บุญนิยม” ยังเข้าใจความหลงใหลใน “อารมณ์สมใจ” เพราะ “อวิชา” ของมนุษย์ และมี “กระบวนการของหม่อมมิตรดี” เพื่อสลายอวิชาเหล่านั้นไปเป็นลำดับ ทำให้ชาวบุญนิยมเป็นผู้เข้าถึง “ความสุขแท้” จากการเป็น “ผู้ให้” อันเป็นความแข็งแกร่งทางจิตวิญญาณที่สามารถต้านทานการครอบงำของกระแสทุนนิยมและบริโภคนิยมได้ในหลายเรื่อง ดังนั้น “บุญนิยม” จึงมิใช่เพียงการปฏิเสธแนวคิดทุนนิยม แต่เป็นการ “ต่อรอง” กับมัน ด้วยการแทรกคุณค่าทางจิตวิญญาณเพื่อสร้างสมดุลใหม่ให้กับชีวิตและสังคม

ในกรอบของมาซซู่ทั้งเรื่อง “ความแปลกแยก” และ “สังคมคอมมิวนิสต์” “บุญนิยม” สามารถถูกตีความได้ว่าเป็นความพยายามลดทอนสภาพแปลกแยก ดังที่มากซ์กล่าวถึง ด้วยการสร้างรูปแบบเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้คนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการผลิตและบริโภค เช่น พาณิชยกรรมบุญนิยมที่ไม่แสวงหากำไรสูงสุด แต่เน้นการพึ่งตนและแบ่งปัน ซึ่งทำให้แรงงานและผู้บริโภครู้สึกเชื่อมโยงกับผลผลิต ตลาด และชุมชน ผ่านความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ดังนั้น “บุญนิยม” จึงมิใช่เพียงทางเลือกทางศีลธรรม แต่ยังเป็นการทำทนายโครงสร้างการครอบงำเชิงทุนที่ผลิตความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นระบบ ในกรอบของอดอร์โนและฮอว์กไฮเมอร์เรื่อง “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” “บุญนิยม” สามารถถูกมองได้ว่าเป็น “ผู้ชี้ทาง” ที่พยายามกระตุ้นและฟื้นฟูพลังการสื่อสารเชิงคุณค่าผ่านการใช้ชีวิตเรียบง่าย การแบ่งปัน และการสร้างชุมชนบนฐานศีลธรรม เพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึก คือ ความตื่นรู้ถึงความอยุติธรรมทั้งหลาย อันนำไปสู่การพัฒนาตนได้อย่างอิสระและเสรี กระทั่งกลายเป็นพลังการผลิตเชิงสร้างสรรค์ให้แก่สังคมได้ ดังนั้น “บุญนิยม” จึงเป็นการพยายามกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชน และแสดงศักยภาพของการสร้างสังคมที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลทางคุณค่ามากกว่าเหตุผลเชิงเครื่องมือเพียงอย่างเดียว

หากมองตามหลักพุทธศาสนา พบว่า ทุนนิยมไม่สามารถทำให้มนุษย์ออกจากความทุกข์ ความอยาก และความไม่รู้ (อวิชา) ของพวกเขาเองไปได้ มีหน้าที่ช่วยเร่งให้สิ่งเหล่านี้เจริญ

งอกเงยขึ้นอย่างรวดเร็วอีกด้วย และถ้ามองตามแนวคิดเรื่องลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ พบโดยนัยยะเดียวกันว่า ทฤษฎีนี้มีได้ส่งเสริมให้มนุษย์มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ ความเจริญกระทั่งถึงความต้องการในขั้นที่ 7 คือ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และความต้องการในขั้นที่ 8 คือ ความต้องการที่อยู่เหนือสามัญสำนึก ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้คน ส่วนใหญ่ในสังคมทุนนิยมหมกมุ่นอยู่กับการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ในขณะที่ “ชาวบุญนิยม” ได้พิสูจน์มากกว่า 50 ปีแล้วว่า ด้วยจิตใจที่เป็น “บุญ” นี้ทำให้พวกเขาสามารถนำพาตนเองและ สังคมออกจากความทุกข์ ความอยาก และความไม่รู้ (อวิชชา) ในโลกทุนนิยมหลังสมัยใหม่ได้จริง ไปเป็นลำดับ ทั้งยังบ่มเพาะความต้องการในขั้นที่ 7 และ 8 ให้ค่อย ๆ เจริญขึ้นในจิตใจ ของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของใจเพชร กล้าจน (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง จิตอาสาแพทย์วิถี พุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ พบว่า การฝึกขัดเกลาความตั้งใจในสิ่งที่เกินความจำเป็นไปพร้อมกับ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ร่วมกับหมู่มิตรดี คือ วิถีปฏิบัติที่ทำให้ความเป็นพุทธะเจริญขึ้นในจิตใจ ของชาวแพทย์วิถีธรรมไปเป็นลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2556) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 สำหรับผู้นำ พบว่า การปฏิบัติตามหลักศีล 5 นอกจากจะทำให้เกิดความสุขสงบทางใจแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว ยังเป็นการขัดเกลาความเห็นแก่ตัวของผู้นั้น ส่งผลให้สังคมที่เขาอาศัยอยู่เกิดความอยู่เย็นเป็นสุข เพิ่มขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวคิด “บุญนิยม” แม้จะเติบโตในชุมชนเฉพาะ เช่น ชุมชนชาวโศกหรือองค์กรแพทย์ วิถีธรรม แต่วิถีปฏิบัติหลายอย่างของชาวบุญนิยมก็ล้วนเป็นคุณค่าที่สังคมวงกว้างสามารถนำไป ปรับใช้ได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนพลังของบุญนิยมที่เกินขอบเขตชุมชนเล็ก ๆ อย่างไรก็ตาม ศักยภาพที่จะเป็น “โมเดลสังคมทางเลือก” ยังขึ้นอยู่กับการแปลงคุณค่าบุญนิยมให้สอดคล้อง กับสภาพสังคมที่ซับซ้อน หากสามารถยกระดับจากปฏิบัติการเชิงจิตวิญญาณภายในกลุ่มสู่การ ออกแบบเชิงนโยบายและวัฒนธรรมสาธารณะได้ “บุญนิยม” ก็อาจไม่ใช่แค่ทางรอดเฉพาะกลุ่ม แต่จะกลายเป็นตัวแบบสำคัญในการทำทฤษฎีทุนนิยมที่กำลังเผชิญวิกฤติในปัจจุบัน

- ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2556). *กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 สำหรับผู้นำ* (ดุขนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิ่งเซียงฝ่าซือ. (2545). *ระบบสังคม “บุญนิยม” ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.
- ใจเพชร กล้าจน. (2558). *จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ* (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (สาธารณสุขสุขชุมชน)). สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ตรีชฎา โขธนาเสริมสกุล. (2566). *คนไร้บ้านในสหรัฐอเมริกาฯ สะบัดไม่หลุดเสียที*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://youtu.be/x4p2es5VBbc?si=TBg6vy0Cfij0hevB>
- นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). *รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม* (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โพสท์ทูเดย์. (2562). *ฟินแลนด์แดนแห่งความสุข แต่คนที่นี่เขาฟินกันจริง ๆ หรือ*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://www.posttoday.com/international-news/584720>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2561). *ทางออกอยู่ที่ทุนนิยม*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://www.the101.world/capitalism-and-grand-strategy/>
- วุฒิชัย ตาลเพชร. (2564). *รูปแบบการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(1), 263–280.
- สถานีวิทยุพิทักษ์สันติราษฎร์ สวพ. FM91. (2566). *10 ตุลาคม วันสุขภาพจิตโลก ไทยพบสถิติผู้ป่วยจิตเวชเพิ่ม 2 เท่าในรอบ 6 ปี*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://youtu.be/UNzgpMmD0BM?si=DPQJ2G639eYC0c0s>
- สมณะโพธิรักษ์. (2563). *รวมเบ็ดเตล็ดบุญนิยม (เล่ม 1)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.
- สุธามาส ทวินันท์. (2565). *ปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 354 บาท ช่วยแรงงานจากวิกฤตค่าครองชีพได้จริงหรือ*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://youtu.be/he8LoHNclUo?si=WgxseTgZ-JFDb1Hp>
- _____. (2566). *หนีบัตรเครดิตพุ่ง ปรับขึ้นจ่ายขั้นต่ำ 10% ช่วยแก้ปัญหาหรือทำให้แย่ลง*. สืบค้น 24 เมษายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/PhaoT>
- Adorno, T. (2007). *The Culture Industry*. In Scott Appelrouth & Laura Desfor Edles (Eds.), *Sociological Theory in the Contemporary Era*. (pp. 104–105). Thousand Oaks: Pine Forge Press.

Horkheimer, M. (1982). *Critical Theory: Selected Essays*. New York: Continuum.

Marx, K. et al. (2008). *The Communist Manifesto*. London: Pluto Press.

McLeod, S. (2018). *Maslow's Hierarchy of Needs*. Retrieved April 24, 2024, from <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

